

Oroševanje cvetočih dreves kot zaščita pred pozebo

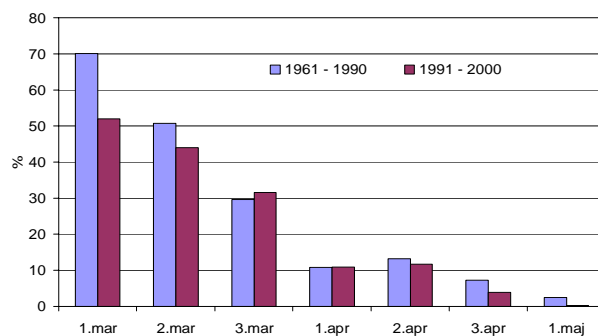
Pozebe domače češplje v obdobju 1961 - 2000

Temp	Brnik	Godnje	Postojna	Sevno	Črnomelj	Bizeljsko	Ljubljana	Bitje	Obala
-2 °C	3	3	2	2	9	3	3	6	1
-3 °C	1	2	3	0	4	1	1	2	0
-4 °C	1	0	2	0	2	1	0	1	0
Σ	5	5	7	2	15	5	4	9	1

Temperature so padle pod zmrzišče že v poznih večernih urah, ponoči pa so se postopoma spustile do najnižjih vrednosti. V zadnjem desetletju je to že tretja pozeba z razsežnostmi naravne nesreče, podobne posledice sta na Goriškem, Vipavskem in na Obali terjali tudi pozebi leta 1997 in 1998. Spomladanska pozeba 2003 je uničila pridelek orehov, marelic in breskev. Poškodovani so bili tudi rodni brsti češenj, aktinidij ter zgodnjih sort vinske trte.

Zgodnejši fenološki razvoj rastlin

Klimatološke študije so pokazale, da se tudi v zmernem geografskem pasu spreminja temperaturni režim v vegetacijskem obdobju. Na to kaže tudi zgodnejši fenološki razvoj številnih negojenih in gojenih rastlinskih vrst. Podatki kažejo tudi na zgodnejše cvetenje sadnega drevja, zato bo možnost sovpadanja kritičnih temperatur zraka z občutljivimi fenološkimi fazami veliko večja, kljub temu, da se tudi pogostnost kritičnih temperatur zmanjšuje.

Primerjava pogostnosti kritičnih temperatur po dekadah, v odstotnem deležu, v obdobjih 1961-1990 in 1991-2000 na 17 postajah v Sloveniji.

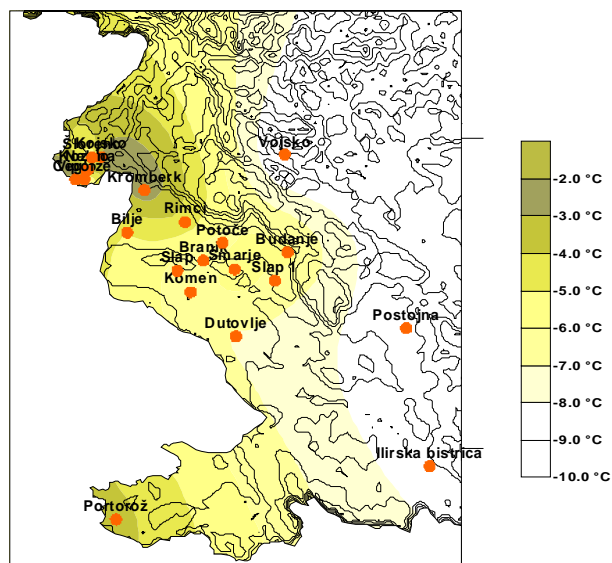
SPOMLADANSKA POZEBA

Spomladanske pozebe povzročijo spomladanske ohlavitve, ki jih prinašajo kratkotrajni in nenadni vdori hladnega zraka iz severa ali severovzhoda. Z njimi se v Sloveniji srečujemo skoraj vsako leto, ponavadi prizadenejo manjša izpostavljena območja, kot so doline in dna pobočij, kamor se ob ohlavitvah steka hladen zrak. Adveksijsko radiacijske ohlavitve pa lahko prizadenejo tudi širša območja.

Spomladanska pozeba, aprila 2003

Tudi letošnja je bila posledica adveksijsko radiacijske ohlavitve, ki je med 6. in 9. aprilom zajela večji del Slovenije. Na Goriškem so se minimalne temperature zraka spustile do -5 °C, na Vipavskem do -6 °C in na Obali do -4 °C. V zatišnih legah in zaprtih dolinah so bile najnižje temperature zraka še za kakšno stopinjo nižje. Na prizadetih območjih je ohladitev sovpadla z najobčutljivejšimi fenološkimi fazami odpiranja rodnihih brstov pri sadnem drevju. Marelice so bile že v fazi mladih oplojenih plodičev. Druge pomembne sadne vrste, kot so breskve, češnje, hruške, jabolane in orehi pa so bile glede na zgodnost sorte in izpostavljenosti lege, v različnih fenoloških fazah odpiranja rodnihih brstov, od mišjega ušesca, balončka, prvih odprtih cvetov do polnega cvetenja. Izpostavljenost vitalnih delov rodnihih brstov nizkim temperaturam je trajala več ur.

Pozeba pa lahko nastopi tudi, če je fenološki razvoj kasnejši od povprečja. Na to kaže velika variabilnost nastopa kritičnih temperatur (ki povzročijo pozebo) in zadnjega dne, ko je ta temperatura zabeležena. Pozne spomladanske ohladike, (npr. v letih 1997 in 2003) navadno povzročijo veliko hujšo gospodarsko škodo od zgodnejših, ko del cvetov preživi zaradi postopnega cvetenja in večje odpornosti zgodnejših fenoloških faz na nizke temperature.

Območja spomladanske pozebe leta 2003

Ranljivost kmetijskega prostora in prilagajanje na pozebo

Ranljivost posameznih območij v Sloveniji za pozebo je različna in se bo z zgodnejšim fenološkim razvojem še povečevala. Zaradi tega bo ocena tveganja nastopa pozebe in temu primerna izbira lege, sadne vrste in sorte zelo pomembna. Aktivna protipozebna zaščita bo zato postala nujen spremljevalen tehnološki ukrep za zavarovanje pridelka. Vse pomembnejšo vlogo bo imela tudi pasivna zaščita z izbiro primernih leg, odpornejših in kasnejših vrst in sort in nenazadnje tudi zavarovanju pridelka.

AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA OKOLJE

Ana Žust
Agencija RS za okolje
Vojkova 1b
1000 Ljubljana

Tel.: 01/478 4000
Fax.: 01/478 4052
www.arso.gov.si